

N:o 1.

Af herr **Cavalli**, *angående sammansättningen af styrelse för sådant bolag, hvarom förmäles i § 9 mom. 2 af gällande bränvinsförsäljningsförordning.*

Gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade drycker af den 24 maj 1895 har i fråga om bränvinshandelns ordnande i stad genom särskildt inom staden för ändamålet bildadt bolag lemnat ganska fullständiga bestämmelser, ej mindre i fråga om sättet och villkoren för bolagets bildande, utan äfven beträffande så väl revisionen af bolagets räkenskaper och dess förvaltning, tid och ordning för erläggande af försäljningsafgift jemte derutöfver uppstående vinst af rörelsen, som ock angående fördelningen af årsafgift och vinstmedel. Om sålunda i förordningen lagstiftas temligen detaljeradt i fråga om sådant bolags tillkomst och användningen af den utaf bolagets verksamhet erhållna vinst, så har förordningen deremot underlåtit att om sjelfva förvaltningen lemna någon annan föreskrift, än att bolaget skall hafva till ändamål endast att i sedlighetens intresse ordna och öfvervaka minuthandeln med och utskänknigen af bränvin inom staden och icke må afse att bereda vare sig delegarne vinning utöfver årlig ränta med högst fem procent å de af delegarne tillskjutna kontanta medel eller staden någon ekonomisk fördel utöfver den vinst, som enligt förordningen kan densamma tillkomma. Anledningen, hvarför lagstiftningen inskränkt sig till denna korta och obestämda föreskrift, torde väl kunna antagas

vara den, att lagstiftaren, då han tillskapat ett monopol till fördel, icke för staten, utan för landsting, hushållningssällskap och kommuner, förutsatt, att den till bolagets förvaltning utsedda styrelse skulle uppbjuda all sin förmåga att, med aktgifvande på det för bolagets verksamhet anvisade sedliga syfte, sköta bolagets angelägenheter till gagn för alla dem, hvilka erhålla andel af rörelsens afkastning, utan att på något sätt gynna vare sig delegarne i bolaget eller någon annan på de öfriga intressenternas bekostnad. Villigt medgifvande, att denna förordningens afsigt och syfte icke åsidosättas af flertalet bolag, lär den, som tager del af redogörelser för förhandlingarna hos landsting, hushållningssällskap och stadsfullmäktige, dock icke alltid kunna värja sig för den tanken, för att ej säga miss-tanken, att någon gång bolagets, någon gång den egna kommunens intressen varit mera bestämmande under förvaltningen, än de öfriges till andel i vinsten berättigades. Det är ej heller egnadt att väcka förundran, att sådant sker, då förordningen, såsom jag ofvan antydt, uraktlåtit ej mindre att lemna närmare föreskrifter för förvaltningen, utan äfven, och detta hufvudsakligast, att — tillvarataga nyssnämnda öfriga delegares i vinsten intressen. Vanligt och i sin ordning är dock, att den, som har stort intresse af sättet för ett affärsföretags skötsel, eger att öfvervaka denna genom af honom utsedd styrelseledamot, och det kan i detta afseende åberopas exempel från staten, som, då den lemnar lån åt t. ex. jernvägsbolag, förbehåller sig rätt att utse ledamot i bolagets styrelse, och detta oaktadt staten dessutom betingat sig säkerhet för sitt tillskott. Ej annat än en enkel gärd af rättvisa är det då, att styrelsen i ett bränvinsförsäljningsbolag af ofvan angifna slag sammansättes af ledamöter, valda af dem, hvilkas intressen af bolaget och dess rörelse äro beroende, i stället för att, såsom nu eger rum, hela styrelsen utses endast af dem, som tillskjutit det i allmänhet mycket måttligt tilltagna bolagskapitalet. Detta behöfver ej heller vara stort, ty den största, den viktigaste och värdefullaste insatsen i företaget ligger i monopolet. Än mera framträder den påpekade oegentligheten vid det här ofvan omförmälda förhållandet, att delegarne i bolaget icke äro berättigade att af bolagets vinst bekomma mera än högst fem procent ränta å tillskjutet kapital under det all den öfriga vinsten går till landsting, hushållningssällskap och kommuner, och det torde för sakens belysande i denna del vara tillräckligt att angifva några ur den officiella redogörelsen rörande försäljningen af bränvin hemtade siffror från några få ställen — två städer och en köping, hvilka uttagits utan att dessa utgöra särskilda exponenter i detta fall — rörande

inflyttna försäljningsavgifter och vinstmedel, stadens eller köpingens behållna andel, landstingets och hushållningssällskapets andelar samt bolagsdelegarne tillagd ränteutdelning och af dem tillskjutet kapital, allt för försäljningsåret 1898—1899:

	Försäljningsavgifter och vinstmedel.					Af bolagsdelegarne tillskjutet kapital.
	Summa.	Stadens eller köpingens behållna andel.	Lands-tingets andel.	Hushållningssällskapets andel.	Af bolagsdelegarne uppburen ränta.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Malmö.....	351,135	245,303	—	35,043	2,500	50,000
Lund	143,807	71,761	28,704	14,352	2,500	50,000
Eslöf	37,387	18,656	7,462	3,731	500	10,000

Dessa siffror ådagalägga klart och tydligt, hvilkas intressen det är, som af bolagens förvaltning äro beroende, och det kan icke vara med rättvisa och billighet förenligt, att *alla* ledamöterna i bolagens styrelser väljas af dem, som tillskjutit det obetydliga rörelsekapitalet.

Enligt § 11 mom. 2 i bränvinsförsäljningsförordningen kan Kongl. Maj:t medgifva, att all den minuthandel med och utskänkning af bränvin inom köping, hvilken eljest skall å auktion utbjudas, må kunna åt bolag öfverlätas. Derest sådant erhålles, skall för dylikt bolag gälla i tillämpliga delar hvad som stadgas om bolag i stad. Om det förslag, jag går att framställa, vinner bifall, kommer förändringen således att gälla jemväl bolag i köping, utan att någon förändring i nyss berörda stadgande kräfves.

Den utredning af frågan, jag här lemnat, synes mig tydligt ådagalägga, att gällande bestämmelser i fråga om rätten att utse ledamöter i styrelserna för bränvinsbolag af nu ifrågavarande slag icke äro tillfredsställande, och jag tillåter mig därför föreslå,

att Riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i ofvan berörda kongl. förordning den 24 maj 1895 angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, att styrelse för bolag, som i förordningens § 9 mom. 2 omförmäles, skall bestå af fem ledamöter, af hvilka två utses af delegarne i bolaget, en af stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, allmän rådstuga i den stad, der bolaget drifver sin rörelse, en af landstinget samt en af hushållningssällskapets förvaltningsutskott, med stadgande derjemte, dels att i Stockholm utses tre ledamöter af stadsfullmäktige, dels ock att i annan stad, som icke deltagar i landsting, stadsfullmäktige må utse jemväl den ledamot, som eljest skolat väljas af landstinget.

Stockholm den 18 januari 1901.

H. Cavalli.
